మా రా జు

వెన్నెల్నల్లగావుంటేరాజమ్మ వెన్నెల్లాగే వుంటుంది. నల్లగా మెరిసే రాజమ్మ వొళ్ళు—తెల్లని వెన్నెల తారులో పడి జారిపోయినట్టున్నా—ఆ వొంట్లో మెరుపుంది. మెరుపులో అందంవుంది. అందుకే రాజమ్మ పెనివిటికి రాజమ్మంటేమక్కువుంది.

ఓరోజు పైనున్న తెల్లని వెన్నెల్ని చూస్తూ, పక్కనున్న వెన్నెల్ని దగ్గరకి లాక్కున్న పెనివిఁట్ని వారించి "మావాఁ! నీకో మంచోర్త చెప్పనా!" అంది రాజమ్మ.

"ఏటే అది?" ఆత్రంగా అడిగేడు పెనివిఁటి. "ఏమంటే... ఏమంటే... నే చెప్పను ఫో" రాజమ్మ సిగ్గుపడితే నల్లని ముఖంలో కాస్తంత సిగ్గుమెరసి, తేనెలోకి జారిన గులాబీలా వుంది.

అప్పుడామె పెనివిఁటి "అదేటో చెప్పమని" బలవంతం చెయ్యలేదు. ఐదునిమిషాలాలోచించేక, నల్లవెన్నెల బుగ్గ

మీాద ఓ చల్లని చిటికేశాడు. ఆ వేళకి వినాయకచవితి సరిగ్గా ఆర్నెల్లమీాద మరో రెండ్రోజులుంది.

• • •

“మావాఁ! యీాడినాయకసవిత నాడుట్టేడు. యీాడు గొప్పోడౌతాడు మావాఁ! ఏనుగనాగే రాజాబతికీడిది” అంది రాజమ్మ వినాయకచవితినాడు.

పెనివిఁటి తెల్లగా నవ్వి నల్లటి పిల్ల వెన్నెలబుగ్గమీాద చల్లని ముద్దెట్టుకున్నాడు. “ఓ్రలాజీ! నాకు నువ్వన్నా, సెంద్రుడన్నా, మాసెడ్డ ఇష్టం అంచేతాడికి సెంద్రన్నని పేరెట్టుకుందాం” అన్నాడు మురిపెంగా.

చంద్రన్న వినాయకచవితి వెళ్ళిన కొన్నాళ్ళకి పాకాడం నేర్చుకున్నాడు. నేర్చుకుంటూన్నప్పుడొకసారి నేల్మికనిపించిన కండచీమని నోట్లో పెట్టుకుంటే, అదికుట్టి వాడేడ్చినప్పుడు “ఈడు మా అయ్యలాగే మాసెడ్డ సరుకుమావాఁ” అంది రాజమ్మ వాడ్ని సముదాయిస్తూ. “ఔనే! మా గొప్ప సరుకు” అన్నవ్వేడు పెనివిఁటి. నవ్వి “ఆచారి మేష్టారుచేతీడి సెక్రం వేయిద్దామే” అన్నాడు.

చంద్రన్న పుట్టిన కొన్నాళ్ళకి ఆచారి మేష్టారు వాడి జాతకచక్రం రాసేరు. రాసి–అందమైన అమ్మాయి జ్వరాన్ని డాక్ట రతిజాగ్రత్తగా పరీక్షించినట్టు–చక్రాన్ని చాలాసేపు చాలా ఆసక్తిగా పరీక్షించి, “మాంచి చురుకైనవాడు, సహదేవుళ్ళాటివాడు. రాజయోగండుంది. ఏనుగెక్కుతాడే నీ

కొడుకు" అన్నారాయన నవ్వుతూ. ఆ మాటలు తల్చుకొని రాజమ్మ ఎప్పుడూ మురిసిపోతూ వుంటుంది.

కండచీమని మొదట ఘనపదార్థంగా స్వీకరించిన చంద్రన్న నల్లగా దుబ్బుగా, ఏపుగా చిక్కని చిన్న నల్ల వెన్నెల్లా పెరగటం ప్రారంభించాడు. వాడికి వళ్ళొచ్చేక పాలివ్వడాని కేడ్చేది వాళ్ళమ్మ. నడకొచ్చేక వాడికితగిల్నన్ని దెబ్బ లేపిల్లడికి తగిలుండవు. రాజమ్మ కెప్పుడూఆశ్చర్యం కలిగించే విషయమేవిఁటంటే. వాడు చేసినపనులవల వాడికేదైనా దెబ్బతగిలితే కన్పించకుండా దాచుకోవడం, ఏడవకపోవడం.

చంద్రన్న, నడకకొచ్చినదగ్గర్నుండీ వాళ్ళమ్మ గేదెకి పాలుతీస్తున్నప్పుడు, ఆమెవద్ద హాజరయేవాడు గ్లాసుపట్టుకొని. ముఁదుగా చెంబులోకి పాలుతీస్తే ఏడ్చేవాడు, వాడి గ్లాసులోకి ముందు తియ్యలేదని. ఏకోరికా అణచుకోలేని తన కొడుకు చురుకని, తెలివైనవాడనీ, మురిసి ముద్దుపెట్టుకుంటుండేది రాజమ్మ. కాని ఆమె భర్తమాత్రం "ఈడు బతికి బాగుండడే. ఇంత సురుకుండకూడదు" అన్నప్పుడు మాత్రం బాధపడి "ఏటి మావాఁ! సుగుగ్గున్న వాళ్ళంతా సస్తారా?" అని తిరిగి ప్రశ్నించేది.

శీతాకాలంలో సాయంత్రం కళ్ళంవద్ద చలిమంట వేసుకుని రాజమ్మా, ఆమె భర్తా. చంద్రన్న, కాపలాకుక్క కూర్చున్నప్పుడు, చంద్రన్న తన తల్లి వళ్ళోనుండిగెంతి కుక్క వీపుమీదికి ఎక్కడానికి చేసే ప్రయత్నాలు, రాజమ్మ తన హృదయంలో అందంగా, అనురాగంతో దాచుకున్న విష

యాలు, సాయంత్రంవేళ పొలంనుండి వస్తున్నప్పుడు తన నాలుగోఏటనుండే ఎవర్నీ ఎత్తుకోనియ్యలేదు. తాను నడవ లేదు. వాడు కోరుకున్న వాహనం వాళ్ళ గేదె. ముందు వెళుతున్న గేదెమీద కూర్చుని, వెనక వస్తున్న తనవేపు ఆనందం వెలుగుతున్న కళ్ళతో చూసి, తన చిన్న చేతుల్తో ఉత్సాహంగా వాడు చప్పట్లు కొడుతూవుంటే రాజమ్మకు ఆనందంతో దిగులనిపించేది. "ఏటి మావా! యీ ఒక పశులపిచ్చి" అనేది తనకే అర్థంకాక. "పెద్దయినాక ఏనుగెక్కుతాడో ఏటో ?" అనేది భర్త మాటాడక పోవడంచూసి.

"ఎందుకెక్కడూ! నీ కొడుకేగా ?" అని భర్త అంటే. సిగ్గుతో వయారంగా కుంగిపోయేది రాజమ్మ. ఆ సిగ్గుతెర వెనక లీలగా ఓ తెల్లఏనుగు, దానిమీద మైసూరు మహారాజులా స్వారీచేస్తున్న చంద్రన్న కన్పించేవా రామెకు.

పక్కవూళ్ళో రాజమ్మ తమ్ముడికి కూతురు పుట్టింది. చంద్రన్న నాలుగో ఏట "నీకు పెళ్ళాం పుట్టిందిరోయ్ సెంద్రన్నా" అంటూ పొంగిపోయింది రాజమ్మ. రెణ్ణాళ్ళు పోయేక "నీ పెళ్ళాన్ని సూద్దుగాని రారా" అని తీసుకెళ్ళింది చంద్రన్నని.

రాజమ్మ తమ్ముడు ఆప్యాయంగా "రారా అల్లుడూ" అంటూ బస్సుదిగ్గానే చంద్రన్నని ఎత్తుకున్నాడు. "ఏది మావా పెళ్ళాం ?" అని అడిగేశేడు చంద్రన్న, వాడిమావ మెడని తన రెండుచేతుల్తో చుట్టేసి.

"ఓలి పెళ్ళావేయ్ ?" అనడిగేడు మావ అర్థంకాక.

"ఆడి పెళ్ళావేఁ అన్నా" అని రాజమ్మ అర్థంచెప్పే ఆమె తమ్ముడు "ఓరి నీ!!" అంటూ చంద్రన్నని గాల్లో పైకెగ రేసి పట్టుకున్నాడు. చంద్రన్న "మరోపాలి మరోపాలి" అంటూ మారాంచేస్తే "యీడేదో గొప్పోడౌతాడే రాజమ్మా !" అన్నాడు మావఁ నవ్వుతూ.

"పెద్దయినాక ఏనుగెక్కి పట్టం కట్టుకుంటాడంటన్నా నీ అల్లుడు" అంది సగర్వంగా రాజమ్మ.

ఇల్లుచేరేక చంద్రన్నకి వాడిపెళ్ళాన్ని చూపించి,ఎత్తుకోమని వాడేమంటాడోనని ఆత్రంగా చూస్తున్నారు, అన్నా చెల్లెలూ. కాని చంద్రన్నమాత్రం ఎత్తుకోలేదు. "ఏరా! ఎట్టాగుందిరా నీ పెళ్ళాం ?" అంది రాజమ్మ మెరిసే కళ్ళతో.

"ఛా! యింత సిన్నదా ?" అని నిరుత్సాహంగా అన్న చంద్రన్న మాటలకి అంతా గొల్లుమని నవ్వేరు. "ఓరినీ! నీకు పెద్దపెళ్ళాం కావాల్రా ఎదవా ?" అంటూ చంద్రన్నని వాడి మావ ఎత్తుకొని గాల్లో కెగరేసి పట్టుకున్నాడు. "మరోపాలి" అని చంద్రన్నచేత మూడుసార్లు అడిగించుకుని మరీ ఎగరేశాడు మరోసారి. రాజమ్మ తన సంతోషం భరించలేకపోయింది. "అన్నా ! యిప్పుడే సెపుతున్నా. నీ కూతుర్ని యూరికీ యీడాని కీల్లేదు" అంది ప్రతి అక్షరం వత్తిపలుకుతూ.

"అట్టాగేనే. నీ గ్గావాలంటే యిప్పుడే తీసకపోయే" అన్నాడు చంద్రన్న కాబోయే మావఁ.

రాజమ్మకి తారీకులు, తిదులూ తెలియకపోయినా "యినాయక సవితినా డుట్టేడు" అంటుంది రాజమ్మ చంద్రన్న వయసుగురించి. ఐదేళ్ళు వెళ్ళిన దగ్గర్నుండి గేదెని కడిగే బాధ్యత తనమీద వేసుకున్నాడు చంద్రన్న. వాళ్ళమ్మ వద్దన్నా వినకుండా వాడి వెనకాల వాళ్ళమ్మగాని వాళ్ళనాన్న గాన్నీ వస్తే ఏడ్చేవాడు రావద్దని. ఓనాడు మామూలు ప్రకారం గేదెని కడగడానికి తీసుకెళ్ళాడు. వాడు గేదెని తీసుకెళుతున్నప్పుడు కంగారుపడలేదు రాజమ్మ. కాని వాడు కాలువ నుండి తిరిగివస్తున్నప్పుడు మాత్రం ఏడుస్తూ వాడికెదురు పరుగెత్తింది. చచ్చిన పాముతో గేదెని తోల్తున్న వాడి చేతిలోని పామును విసిరేసి, వాడిని గట్టిగా గుండెలకు హత్తుకుంది. కొంత తేరుకున్నాక "ఇదేం పనిరా" అని మాత్రం అనగల్గింది. భయంతోను, ఆందోళనతోను ఆమె గొంతు పూడుకుపోయింది. వాడికేం అర్థంకాలేదు. ఏ పని గురించి అడుగుతోందో, ఎందుకేడుస్తోందో అసలర్థంకాలేదు. అంచేత ఏం మాట్లాడలేదు వాడు.

"ఏందిరా సెంద్రిగా! పాముని పట్టుకున్నావ్! కుడితే సావ్వంట్రా" అంది వాడి కర్థం అయ్యేటట్టు.

"సచ్చిందే గందే" అని సముదాయించేడు వాడు వాళ్ళమ్మని.

రాజమ్మ కా రాత్రి నిద్రపట్టలేదు. కొడుకు చురుకని సంతోషించే ఆమెకు, ఆ చురుకుతనమే శాపంలా అన్పించింది. అర్థరాత్రయినా నిద్ర పట్టలేదు, సరికదా గుండెల్లో దిగులెక్కువైంది. చెప్పలేని భయం ఆమెని లొంగదీసుకుంది.

చంద్రన్న గురించి_ఏదో చెప్పలేని ఆరాటం. వాడు బతికి బాగుపడాలని వెయ్యి దేవుళ్ళకి మొక్కుకుంది.

వాడి ప్రాణానికి అప్పుడే ఏదో ముప్పు కలిగినట్లుగా వాడి పక్కలో పడుకుని, వాడ్ని దగ్గరగా తీసుకుంది. కాని ఏదో అర్ధంకాని విచారంతో కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగే యామెకి.

ఉలోగా లేచిన ఆమె భర్త "యింకా నిద్దర్నేదే నువ్వు?" అంటూ సహం నిద్రలోనే పలకరించేడు.

"నిద్దర్రానేదు మావా" అంది రాజమ్మ కన్నీళ్ళొత్తు కుంటూ.

"యిప్పుడేందే నీ బాద?" అనడిగేడు మావ.

"ఇందాక పావుని తల్చుకుంటే బయవేస్తోందిమావా" అంది గొంతుకలో ఆతృత కనపడకుండా.

"ఇప్పుడేం గానేదుగదే,తొంగో" అంటూ రెండో వేపు తిరిగేడా మావ.

"అదిగాదు మావా. యీ డెప్పుడూ యింతే బయవే నేదసలు. మొన్నోపాలి తేలొస్తే యిట్టాగె సెప్పాతో సంపే నాను" అని ఆమె యింకా తనబాధ వెళ్ళబోసుకోపోతే, ఆమె మావ అడ్డొచ్చి "ఆడు సంపడంలో అంతా మీ అయ్యే పోలేనే. పర్వానేదు. తొంగో" అంటూ తాను తొంగు న్నాడు.

విషయం తెలియని కొడుకుని, తన బాధ అర్ధంచేసుకో లేని భర్తని పొందిన రాజమ్మ వాళ్ళిద్దర్నీ తన జీవితంలో తొలిసారిగా తిట్టుకుంది మనసులో.

తెల్లార్లూ నిద్రలేని రాజమ్మ, తెల్లాగకుండానే పనులన్నీ పూర్తి చేసుకుని చంద్రన్నని నిద్రలేపుతుంటే ఆమె భర్త ఆశ్చర్యపోయేడు. నాటివరకూ తాను చంద్రన్నని నిద్రలేపుతే ఒప్పుకొనేదికాదు రాజమ్మ. "పడుకోనీ మావా నేపేస్తే ఒక్కిపోతాడు" అంటూ. ఈవేళ తెల్లారకుండా రాజమ్మే వాడిని లేపేస్తుంటే "ఎందుకే యిప్పుడాడ్ని లెగ్గొడతావు?" అని అడగకుండా వుండలేకపోయే డామె భర్త.

"నీకు తెల్దు మావా. ఈడ్ని బళ్లో ఏస్తేగాని నాబం లేదు" అని చంద్రన్నని లేవగొట్టి, బట్టలు తొడిగి, తాను పాలచెంబు పట్టుకుని తయారయింది రాజమ్మ. "వాకీలు గోరింట్లో పాలిచ్చేసి, ఈణ్ని బళ్ళో వొడేసి ఒచ్చేస్తామావా నీ వీడనేవుండు" అని భర్తతో అని, "అయ్యకి దణ్ణంవెట్టరా ఎదవా" అని చంద్రన్నచేత వాడి తండ్రికి నమస్కారం పెట్టించి తీసికెళ్ళిపోయింది. తన తండ్రి పోలి అని, తండ్రి పేరని చంద్రన్నని ఎప్పుడూ తిట్టని రాజమ్మ యీనాడు "ఎదవా" అని తిడితే, చంద్రన్న భయపడ్డాడు. వాడి తండ్రి ఆశ్చర్యపోయేడు.

చంద్రన్న చదువు సరిగ్గా పదిరోజులు సాగింది. రెండో నాడు చంద్రన్నని బడికి దిగబెట్టటానికి వచ్చిన రాజమ్మతో ఆచారిమేష్టారు "నీ కొడుకు చురుకే" అన్నారు. మూడో నాడు "మా చెడ్డ చురుకు" అన్నారు. నాలుగోనాడు "మాంచి చురుకు" అన్నారు. తర్వాత కొన్నాళ్ళు "మాంఛి చురుకు" దగ్గర ఆగింది ఆచారి మేష్టారి అంచనా.

బళ్లో వేసిన ఎనిమిదవ రోజున తన బలపం తోవలో పారేసుకున్నాడు చంద్రన్న. దానివల్ల వాడేం యిబ్బంది పడ లేదు, వాడి పక్కన కూర్చున్న కరణం కొడుకుదగ్గర రెండు బలపా లుండబట్టి. ఇబ్బంది పడ్డదల్లా కరణం కొడుకే, వాడి దగ్గర చంద్రన్న బలవంతంగా బలపం లాక్కున్నప్పుడు.

ఆచారి మేష్టారు రాగానే, కరణం కొడుకు ఫిర్యాదు చేసేడు చంద్రన్నమీద. "వాడి బలపం తీసుకున్నావా?" అని సాధ్యమైనంత భయంకరంగా మొహంపెట్టి అడిగేరు ఆచారి మేష్టారు చంద్రన్నని.

ఔనన్నట్టు నేలవేపు చూస్తూ తలూపేడు చంద్రన్న.

"ఎందుకు తీసుకున్నావ్?" ఈమారు గొంతుకూడా భయంకరంగా వుంది.

"నాది పోనాది" అన్నాడు చంద్రన్న మేష్టారి కళ్ళ లోకి సూటిగా చూస్తూ.

"నీదిపోతే వాడిది తీసుకుంటావా ?" గర్జించేరు మేష్టారు.

చంద్రన్నకి తన బలపం పోయినప్పుడు, కరణంకొడుకు దగ్గరవున్న రెండింటిలోనూ ఒకటి, కరణం కొడుక్కి యిష్ట ముహ్నా లేకపోయినా తీసుకోవడంలో తప్పు కనిపించలేదు. మేష్టారు వేసిన ప్రశ్నకు "తీసుకుంటాను" అన్నట్టు తలూ పేడు.

మేష్టారుకి అమ్మవారు పూనింది.

"ఇలా రా" అరిచేరు.

చంద్రన్న అమాయకంగా వెళ్ళేడు.

"చెయ్యి చాపు."

చాపేడు చంద్రన్న.

మేష్టారు డ్రాయరులోంచి బెత్తంతీసి చంద్రన్న చేతి మీద ఒకటి కొట్టాడు.

నిర్భయంగా స్వీకరించాడు చంద్రన్న.

చంద్రన్న ఏడుస్తాడేమోనని ఆశించిన మేష్టారుకి, వా డేడవక పోవడంచూసి ఆశ్చర్యం, వాడు దెబ్బతింటున్నప్పుడుకూడా కళ్ళు మూయకపోవడం చూసి భయం కలిగేయి.

"పో! నీ స్థలంలోకి" గర్జించేరు.

చంద్రన్న తన స్థలంలోకి వెళ్ళిపోయాడు.

"వాడి బలపం వాడికిచ్చెయ్" ఆజ్ఞాపించాడు మేష్టారు. ఒక్కక్షణం చంద్రన్న యివ్వలేదు. కరణం కొడుక్కి ఒక బలపం వుండనేవుంది. తనవద్ద బలపంలేదు. అటువంటప్పుడు కరణం కొడుక్కి తిరిగి బలపం ఎందుకు యిచ్చెయ్యాలో చంద్రన్నకి అర్థంకాలేదు. ఓ క్షణం అయ్యేక యిచ్చేశాడు, బహుశా పెద్దయ్యేక అర్థం అవుతుందనుకుంటూ.

"యిలారా" మళ్ళీ గర్జించేరు మాష్టారు మళ్ళీ వెళ్లేడు చంద్రన్న. మేష్టారు అడగకుండానే చెయ్యిచాపేడు, ఎలాగా మళ్ళీ కొడతారుగదా అని. కాని మేష్టారు కొట్టలేదు. తన డ్రాయరులోంచి బలపంతీసి వాడి చాపినచేతిలో పెట్టేరు. చాపని చేతిలోవున్న పలక తీసుకుని, దానిమీద "ఋ, ౠ, ఌ, ౡ" అన్న అక్షరాలు రాసి, వాటి ఉచ్ఛా

రణ చెప్పి, దిద్దమన్నారు. వాటి ఉచ్చారణ సమంగా అర్థం అవలేదు చంద్రన్నకి. కాని అదే అర్థం అవుతుందన్న నమ్మకంతో దిద్దుతున్నవాడు "ఆచేత్తో కాదు, కుడిచేత్తో" అన్న మేష్టారి పెడబొబ్బకి జడిసిపోయేడు. చంద్రన్న వామహస్తుడు. ఎడంచేతికే లొంగని యీ "ఋ, ౠ" అని తన కుడిచెయ్యి బలహీనాన్ని ఇన్ని వంకలు తిప్పలేదని చంద్రన్నకి దిద్దకుండానే తెలుసు. అంచేత మరి వాడా ప్రయత్నం చెయ్యలేదు.

మేష్టారు మూడుసార్లు వెర్రిఅరుపులు అరిచేక చంద్రన్న కుడిచేత్తో బలపం పట్టుకున్నాడు. కొత్త పూజారత్వంలా వుంది వాడిపని. మేష్టారు రాసిన అక్షరాలమీద తప్పించి మిగతా పలకమీద బీటిలో గుర్రంలా పరుగు తీస్తోంది వాడి బలపం.

కరణం కొడుక్కి బలపం తిరిగి యిప్పించేసినందుకు వాడు మెచ్చుకోలేదు. మేష్టారు కొట్టినందుకు విచారించలేదు. కుడిచేత్తో అక్షరాలు దిద్దమన్నప్పుడు మాత్రం చాలా బాధనిపించింది వాడికి. యీలోగా ఒంటేలు బెల్లు కొట్టేరు. పిల్లలంతా స్కూలు పక్క మైదానంలో పరిగెత్తుకు పోయేరు. వాడింటికి పారిపోయేడు చంద్రన్న.

పొలంనుండి రాజమ్మ యిల్లు చేరేసరికి యింట్లో వున్నాడు చంద్రన్న. స్కూలు ఎగ్గొట్టేడని గ్రహించిన రాజమ్మ, మధ్యాహ్నంతనే స్వయంగా స్కూలుకి తీసికెళ్ళింది మేష్టారి కప్పగిద్దామని, కాని మేష్టారొచ్చేవరకూ స్కూల్లోనే వుండమని, కదిలితే వీపు చీరేస్తానని చంద్రన్నతో చెప్పి వెళ్ళిపోయింది.

కదలకపోతే మేష్టారు వీపు చీరేస్తారని చంద్రన్నకి తెలుసు. ఈవేళ ఎలాగూ వీపు చీరుకుపోవడం తథ్యంకాబట్టి, మేష్టారుచేత చీరించుకుందామని చంద్రన్న స్కూల్లోనే వుండి పోయేడు. వాళ్ళమ్మచేత దెబ్బలు తినడం వాడి కిష్టంలేదు.

మెరుస్తున్న నామాల్తో వచ్చిన ఆచారిమేష్టారు సాక్షాత్తు యమభటుడిలా కన్పించేరు చంద్రన్న కళ్ళకి. మేష్టారు వస్తూనే వాడి రెండుచేతులూ తన ఎడంచేత్తో పట్టుకుని టేబిలు దగ్గరికి లాక్కెళ్ళారు. కుడిచేత్తో డ్రాయరుతీస్తూనే అడిగేరు "పొద్దుట ఎందుకు పారిపోయావని."

చంద్రన్న చెప్పలేదు.

మేష్టారు డ్రాయరులోంచి బెత్తంతీసి, వాడి వీపుమీద గట్టిగా రెండుసార్లు కొట్టేరు. వాడు ఏడవకపోవడం చూసి యింకా రెచ్చిపోయేరు. నామాలూ కళ్ళూ ఒక్కలా మెరిసి పోతున్నాయి. యమభటునినుంచి యముడికి ప్రమోషనువచ్చినట్టున్నారు.

మూడోసారి యింకా గట్టిగా బాదేరు.

మూడోదెబ్బ పడగానే కెవ్వుమని కేక మేష్టారు వెయ్యడం, చంద్రన్న తన పలకకూడా తీసుకోకుండా పారిపోవడం, మేష్టారి చేతివేలునుండి రక్తం కారడం ఒక్కసారి చూశేరు మిగతా పిల్లలు.

అలా పారిపోయిన చంద్రన్న స్కూలు టైము అయ్యేవరకు యిల్లు చేరలేదు. మిగతా పిల్లలు యిల్లు చేరేటైముకి వచ్చిన చంద్రన్నని చూసి మురిసిపోయింది రాజమ్మ.

ప్రొద్దున్న బడి ఎగ్గొట్టినందుకు మేష్టారు తిట్టారేమోనన్న ఆలోచన రాగానే బాధపడి "రారా సెంద్రిగా" అని ఎత్తుకోబోయింది. అమ్మ ఎత్తుకుంటే వాడికి ఎప్పుడూ ఎంతో బాగుంటుంది. కాని యిప్పుడేం బాగులేదు. ఎత్తుకున్నప్పుడామె చేతులు వాడి వీపుమీద దెబ్బలకు తగిలి, బాధ దిగమింగలేక "అమ్మో" అని కళ్ళుమూసుకున్నాడు.

"ఏటిరా, ఏటిరా?" అంటూ దింపేసింది వాడివేపు ఆత్రంగా చూస్తూ. వాడు మాట్లాడలేదు. ఏం జరిగిందని అడిగినా చెప్పలేదు. చేసేదిలేక వూరుకుని, వాడికి నీళ్ళుపొయ్యటానికి పెరట్లోకి తీసుకెళ్ళింది. వాడి లాల్చి విప్పగానే, వాడి నల్లటి వీపుమీద యింకా నల్లగావున్న మూడు తట్లు చూసిన తనని ఎవరో కొరడాతో కొట్టినట్లు బాధ పడింది.

"మేష్టారు కొట్టారా?" అనడిగింది.

వాడు మాట్టాడలేదు.

"పిల్లలు కొట్టారా?"

ఐనా మాట్లాడలేదు చంద్రన్న.

ఏం చేసేదిలేక తనలోతానే కుమిలిపోయింది రాజమ్మ. ఆ రాత్రి చంద్రన్నని పక్కలో వేసుకుని, వాడునిద్రపోయాక కూడా వాడిమీదకు వంగి వాడి మొహంలోకి చాలాసేపు చూస్తూ వుండిపోయిం దామె. "ఏ ముదనష్టపోడుకి సేతులొచ్చాయో పసోణ్ణిలా కొట్టడానికి" అనుకుంటూవుంటే, ఆమె కన్నీటిబొట్లు వాడి బుగ్గమీదపడి దీపంబుడ్డి వెలుతురిలో

వజ్రంలా మెరిసిపోయింది. ఆ కన్నీటిచుక్కని తుడవకుండానే వాడి పక్కన వాలిపోయింది రాజమ్మ.

మర్నాడుదయం చంద్రన్నని తీసుకుని స్కూలుకి బయల్దేరింది రాజమ్మ. మేస్టారే కొట్టివుంటే "నీ చేతులు పడిపోనూ" అని తిట్టి తిరిగి తీసుకొచ్చేద్దామనుకుంది చంద్రన్నని. పిల్లలే కొట్టివుంటే "అప్పుడు నువ్వేటి సేత్తున్నావయ్యగోరూ?" అని అడిగేద్దామనుకుంది. కాని వీటివేటికి అవకాశం యివ్వలే దాచారిమేష్టారు. రాజమ్మని, చంద్రన్నని చూడగానే వాళ్ళవైపే నడిచివస్తూ, "దావే తల్లీ! దా! నేనే వద్దామనుకుంటున్నా నీకోసం, చూడవే! చూడు నీ కొడుకేం చేశాడో !" అంటూ చిలక ముక్కులా వంగివున్న తన ఎడమ చేతి చూపుడువేలు రాజమ్మ మొహంముందు పెట్టేరు. చూడ్డానికి అచ్చు చిలక ముక్కులాగేవుంది ఎర్రగా. కాని చిలక ముక్కులాగా లేక గంట్లుతో గరుగా వాచిపోయింది. రాజమ్మకి తన పరీక్షకి సరిపోయే షైమిచ్చి "తల్లీ, మనిషి కాటుకి మందు లేదు. పక్షం తిరక్కుండానే చస్తాను" అన్నాడు ఆచారి మేస్టారు. ఆయన మేష్టరీకి ముందు వైద్యం చేశేవారు.

ఆచార్ని చంపేద్దామనివచ్చిన రాజమ్మకు, ఆచారే తన్ని చంపినట్టయి మాటాళ్ళేదు. ఆమె మౌనంచూచి ఆచారి రెచ్చిపోయి "వాడు బడికొస్తే నేను బడికి తాళం వేసేస్తాను. బళ్ళో యిద్దరం ఉండటానికి వీల్లేదు." అన్నారు.

రాజమ్మేమీ మాట్లాకుండా చంద్రన్నని తీసుకొని వచ్చిన దారినే వెళ్ళిపోయింది. "అయ్యగోరు మాట పెకారం

నస్తే బావుణ్ను" అనుకుంటూ, చంద్రన్న చదివి పెద్దవాడై ఏనుగెక్కి పట్టం కట్టుకుంటాడన్న ఆశ అడుగంటిపోయింది రాజమ్మకి. ఊర్నించి తిరిగొచ్చిన భర్త చంద్రన్నని యింట్లో చూసి "బడికి పంపనేదేం?" అని అడిగినప్పుడు, "ఆఅయ్యవా రొట్టి పశువు మావా. బొట్టుణ్ణి గొడ్డుని బాదినట్టు బాదేడు. నానే మానిపించేసినాను బడి" అంది రాజమ్మ.

చంద్రన్న చదువుకోలేదన్న బాధ వాడి తల్లిదండ్రుల కెన్నడూ లేదు. వాణ్ని బళ్ళో వెయ్యకముందోసారి వాడితండ్రి "ఈణ్ని బళ్ళో ఏస్తే బావుణ్ణే" అంటే "ఈడికి చదువు నేకపోతే నేంలే మావా ? ఉద్దోగం సెయ్యాలా? ఊళ్ళేలాలా ? మన కున్న దాడికి సాల్దా" అనేసింది రాజమ్మ. ఆమె భర్తకూడా "నీ యిష్టం" అనూరుకున్నాడు.

చంద్రన్న చచ్చిన పాముల్తోనూ, బతికిన తేళ్ళతోను ఆడకుండా వుండాలని వాళ్ళమ్మ బళ్ళో వేస్తే, ఆచారిమేస్టారికి పాముకరిచినకంటె ఎక్కువ భయంవేయడంవల్ల చంద్రన్న చదువాగి పోయింది.

చదువు మానేసిన చంద్రన్నకి పదిరోజులపాటు కాలం దివానీ రాజుగారి తెల్లగుర్రంలా దౌడుతీసింది. కాని తర్వాత అకస్మాత్తుగా ఆగిపోయినట్టనిపించింది. గోకినచోట గడ్డి గోక డం, తీసుకెళ్ళిన కాలువకే గేదెని తీసుకెళ్ళడం, ఎక్కిన చెట్లే ఎక్కడం విసుగుపుట్టింది వాడికి.

విసుగుపుట్టిన చంద్రన్న ఒక మధ్యాహ్నం ఆలోచిం

చేడు, వాళ్ళనాన్న చుట్ట ఎందుకు కాలుస్తాడా అని. వాళ్ళమ్మ ఎందుకు కాల్చదా అన్న ఆలోచనకూడా స్ఫురించింది వాడికి. చుట్టల విషయంలో వాడికి తెలిసిన ఆడ, మగ అందరిగురించి బుర్ర వేడెక్కేవరకూ ఆలోచించేడు. ఓట్లన్నీ మగాళ్ళకే పడ్డాయి వాడి అంచనాలో. మగాడయ్యాక చుట్ట కాల్చాలనుకున్నాడు. చుట్ట కాల్చకపోతే మగాడే కాడనుకున్నాడు.

అనుకున్నాక ఆలస్యం చెయ్యకుండా గూట్లో వున్న వాడి తండ్రి చుట్ట, అగ్గిపెట్టె తీసి పెరట్లోకి వెళ్ళాక చుట్టంటించడం, రెండుదమ్ములాగడం అస్పష్టంగా జ్ఞాపకంవున్నాయి. తర్వాతేం జరిగిందో ఏం జ్ఞాపకంలేదు. కాని తెలివొచ్చేసరికి కంట తడి పెట్టుకున్న తన తల్లి వడిలో తానుండడం, తన తండ్రి పక్కనే కూర్చుని "నా సుట్టముక్కలకే డబ్బుల్లేకసత్తా వుంటే ఈడొకడా నా మీదికి" అనడం మాత్రం గుర్తుంది.

ఆ మర్నాడు రాజమ్మ వాడితో "ఈ పాలి సుట్టూసు కెల్లేవంటే యీపు సీరేస్తా" నంది. తన నల్లని వీపంటే చంద్రన్నకి అమితమైన అభిమానం, అంచేత మళ్ళా చుట్టూసుకి పోలేదు వాడు.

ఆ తర్వాత చంద్రన్నకి కాలం స్థంభించి పోయినట్టనిపించింది. ఊసుపోవడం మానేసింది. చిన్నప్పటినుండీ పశువులూ, జంతువాహనాలూ అంటే సరదా వుండడంవల్ల వాడి ఆలోచన వాటిమీదికి పోయింది. వాడి దృష్టిని పక్కవీధిలో నున్న చాకలాడి గాడిదా, దాని పిల్లా ఆకర్షించేయి. గాడిద పిల్ల ఎంచక్కా బొచ్చుకుక్కపిల్లలా ముద్దొస్తూవుంది. గాడిదని చూస్తే దానిమీద సవారీ చేసేవరకూ వాడి ప్రాణం

వుండబట్టలేదు. సవారీ నాశించి, వాడు చాకలితో స్నేహం పట్టేడు. స్నేహం వారంరోజులు ముదిరేళ చంద్రన్న తన కోరిక చాకలికి వ్యక్తం చేశాడు. చాకలి చంద్రన్న కోరిక మన్నించి, తన గాడిదమీద రెండువైపులా మాసిన బట్టలు మూటలు వ్రేలాడదీసి, మధ్యన చంద్రన్నని ఎక్కించి రేవుకి దారితీసేడు. వీధి మళ్లేవరకు గాడిద పరధ్యానంగా నడిచింది. చంద్రన్నకు ఆకాశంలో తేలిపోతున్నంత, మబ్బు అంచున ప్రయాణం చేస్తున్నంత ఆనందం కలిగింది.

గాడిదా, చంద్రన్నా, చాకలీ వీధి మలుపు తిరిగేరు. ఎదురుగా వందగజాల్లో దేవాలయం కన్పిస్తోంది. ఆలయం చూడగానే చంద్రన్నలోనూ, చాకలిలోనూ యేటువంటి మార్పూ రాలేదు కాని, గాడిదలో మాత్రం అకస్మాత్తుగా బ్రహ్మాండమైన మార్పొచ్చింది. దానిలో ఒకవిధమైన వికారం ఆవేశం వచ్చేయి. అందుకు నిదర్శనంగా అది ఒక్కసారి గట్టిగా ఓండ్రపెట్టి ఆలయంవైపు దౌడు తీసింది. చంద్రన్నకి ఒక్కసారి భయం వేసింది. నవనాళ్ళూ బిగించి పడిపోకుండా గాడిద మెడమీదున్న జూలు గట్టిగా పట్టుకున్నాడు. పోటీ చేసినట్టు పరుగెడుతోంది గాడిద. దాంతో పోటీగా పరుగెడుతున్నాడు దాని యజమాని. కాని ఆలయం చేరడంలో దానిదే పై చేయి అయింది. ఆలయం చేరేక ఆలయంలో ప్రవేశించే యత్నంలో లేదది. పడిపోతున్న ఆలయం తాలూకు ప్రహారీగోడ ప్రక్కనాగి, వెనక తనయజమానెంతనకుండటం వున్నాడో చూసింది. వాడింకా పాతిగ్గజాలు దూరంలోనే

దానికి సంతృప్తి నిచ్చింది. వాడు చేరుకునేలోగానే మన పని కావాలని, తనపక్కని గోడకేసి రాయడం మొదలెట్టింది. గాడిద ఆగినందుకు సంతోషించేడు చంద్రన్న. అది గోడకేసి వీపు గోక్కుంటే మామూలు పరిస్థితుల్లో ఐతే వాడికేం అభ్యంతరం వుండదు, కాని ప్రస్తుతం దానికీ, గోడకీ మధ్య కాలుండడంవల్ల పెద్ద అభ్యంతరమే వుంది. వాడి కాలు చెక్కుకుపోయి రక్తం చిమ్ముతోంది. ఆచారి మేష్టార్ని తప్పించుకున్నాక, మళ్ళీ మొదటిసారి చంద్రన్నకి గాడిదలో ఆచారి మేష్టారు కనిపించేరు. గాడిదని ఆగమని ఎలా చెప్పాలో వాడి కర్థంకాలేదు. ఒక్కసారి గట్టిగా ఘొల్లుమన్నాడు. గాడిద వాడ్ని పూర్తిగా అపార్థం చేసుకుంది. ఇంకా గోడకి రాయడం ప్రారంభించింది.

ఈలోగా భగవంతుడు చాకలి రూపంలోవచ్చి చంద్రన్నకి ప్రాణదానం చేశేడు వాడు గాడిద చెవులు పట్టుకోగానే అది మాటనొక్కినట్టాగిపోయింది. అంత బాధలోనూ కూడా చంద్రన్న ఈ విషయం గమనించేడు.

"ఇంకా నయ్యం! బట్టమూట వుండబట్టి సరిపోయింది కాని నేకపోతేనా..." అంటూ చాకలి చంద్రన్నని దింపి యింటికి దిగబెట్టేడు.

చంద్రన్నని చూసిన రాజమ్మకు దుఃఖం కట్టలు తెంచుకు వచ్చింది. విషయం తెలిసేక చాకల్ని యిడేడుతర్రాలు, అడేడుతరాలు తిట్టిపోసింది. ప్రపంచంలోవున్న గాడిదలన్నీ సర్వ నాశనం అయిపోవాలని శపించింది. "గాడి దెక్కొద్దురా

శంద్రిగా, నీ క్కాలవాంటే గుర్రంకొని పెడతాన"ని వాగ్దానం చేసింది. గాడిదవల్ల కలిగిన కీడు పోవడానికి పదిహేనురోజులు పట్టింది. పూర్తిగా చెక్కుపోయిన చంద్రన్న కాలు మళ్ళీ మామూలుగా నల్లగా నిగనిగలాడుతూ అయిపోయింది. మామూలుగా అవన్నీ వాడి మనసే. వాడి అమ్మ గుర్రాన్ని గురించి చెప్పినప్పుడే, వాడు గుర్రాన్నెలాగైనా యెక్కాలని నిశ్చయించుకున్నాడు.

నిశ్చయం వుండి, గుర్రం లేకపోవడం వాడికెంతో నష్టం కలిగించింది. రాజమ్మ గుర్రాన్ని కొననందుకూ, మాట నిలబెట్టుకోనందుకూ చాలా బాధపడ్డాడు. ఆ విషయం రాజమ్మకు తెలియచెప్పేడుకూడా. రాజమ్మ నవ్వేసి పారేసింది. "పోనీ గుర్రప్పిల్లనైనా కొను, మేపుకుంటాన"ని మారాం చేశేడు. "నీ పెల్లికి కొంటాన్లేరా. అప్పుడు కావాలంటే ఏనుగే కొంటాన్లే" అంది రాజమ్మనవ్వుతూ. "మావఁకూతురుగుంట పెద్దదవడమెప్పుడు ! పెళ్ళవడమెప్పుడూ !" అని మనసులోనే కుంగిపోయేడు చంద్రన్న.

అలా క్రుంగిపోయిన చంద్రన్నకి ఒకనాడు పొద్దున్నే లేవగానే తన పక్కింటిముందు కట్టేసివున్న గుర్రాన్ని చూసేసరికి ప్రాణం లేచొచ్చినట్టయింది. మరో గంటలో ఆ గుర్రం కరీంసాయిబుదనీ, సాయిబు జట్కా తోల్తాడనీ, జట్కా వీధి చివర రావిచెట్టుకింద కట్టేడనీ, తమ పక్కింట్లోనే కొత్తగా అద్దెకు దిగాడనీ వివరాలు సేకరించేడు చంద్రన్న. ఆనాడే ఆరంభమైంది సాయిబు దగ్గిర శుశ్రూష. కేవలం సాయిబుకి

అసిస్టెంటే ఐపోయాడు. సాయిబుకి బీడీలు తేవడం దగ్గరనుండి సాయంత్రం గుర్రానికి ఉడుకునీళ్ళు పోయడంవరకూ అన్ని ట్లోను సాయపడేవాడు. వాళ్ళిద్దరి మధ్యా మైత్రి పెరిగి పోయింది. సాయిబుక్కూడా పిల్లలు లేకపోవడంవల్ల చంద్ర న్నంటే అభిమానం పెరిగింది. చంద్రన్నకి రోజూ పకోడీల పొట్లం తెచ్చేవాడు సాయిబు. సాయిబు గుర్రానికి తన పొలం లోని పచ్చగడ్డి గోకితెచ్చేవాడు చంద్రన్న.

వాళ్ళ స్నేహం బాగా ముదిరేక చంద్రన్న సాయి బుని గుర్రాన్నెక్కించమని కోరేడు. "సవారి గుర్రంకాదు. నడిరుగుద్ది, ఎక్కించకు" అని చంద్రన్న తండ్రి చెప్పినా విన కుండా సాయిబు చంద్రన్నని గుర్రంమీద ఎక్కించి, వీధి చివర జట్కా బండివరకూ తీసుకెళ్ళాడు. ఇలా వారం రోజులు జరిగింది. మొదటిరోజు గుర్రం ఎక్కినప్పుడు ఏనుగెక్కి నట్టయింది చంద్రన్నకి. సంతోషంతో వాడి హృదయం పొంగిపోయింది. లాల్చీలేకుండా కేవలం నిక్కరుతో మాత్రం గుర్రంమీదున్న వాడి నల్లటి ఒళ్ళు లేత ఎండలో నిగనిగ మెరిసిపోతూవుంటే చూసిన రాజమ్మకు గర్వం, ఆనందం ఒకేసారి కలేయి. నలుపైనా అందగాడనే చెప్పాలి చంద్రన్న. ఆరోగ్యంతో వాడిఒళ్ళు, ఆనందంతో వాడి కళ్ళు ఎప్పుడూ మెరుస్తూవుంటాయి. పెద్ద కళ్ళు, కంటినిండుగా నల్లటిగుడ్డూ, ఎత్తయిన ముక్కూ, చిన్ననోరూ, దట్టమైన నల్లటిజుట్టు వాడి ఆకర్షణలు. ఇలాంటోడ్ని ఒక్కణ్నికంటే సాల్ను" అనుకుని గర్వపడింది రాజమ్మ తన మామూలు ప్రకారం.

రెండోనాడు గుర్రం ఎక్కినప్పుడు కూడా సంబరపడ్డాడు చంద్రన్న. మూడోనాడు మెతగా లేనట్టనిపించింది. నాలుగోనాడు దాని ఎముకలు గుచ్చుకున్నట్టనిపించేయి. అదసలె జట్కాగుర్రం. రిక్షాలొచ్చేక దానిపరిస్థితి మరీ అధ్వాన్నమైపోయింది. గాడిదని పక్కన నిలబెట్టినప్పుడు మాత్రమే దాన్ని గుర్రంగా పోల్చుకోవచ్చును. చిరిగిపోయిన వెదురు బుట్టకు చర్మం తొడిగినట్టుంది దాని శరీరం. వీపుపైనున్న కురుపుమీద వాలే యీగల్ని తోలుకోడానికి సరిపోని తన పొట్టి తోకని చికాకుగా అటూ ఇటూ ఆడిస్తూ, భారంగా జట్కాని లాగుతూ, యింకా భారంగా దినాలు గడుపుతూ భగవంతుడి పిలుపుకోసం సదా కన్నీటితో ఎదురు చూస్తున్నట్టుంటుందది.

ఇంత అర్థం చేసుకోలేకపోయినా, స్వారి ఆరంభించిన వారం రోజులకి, ఆ గుర్రం ఎక్కడంలో ఆనందంలేనట్టు గ్రహించేడు చంద్రన్న. తర్వాత తొక్కపీకేసినా పరుగులో గుర్రంకంటే చాకలాడి గాడిదే నయమనిపించి గుర్రపు స్వారీ మానేశాడు.

* * *

స్వారీ మానేసిన కొంతకాలం హడావిడిగానే నడిచింది చంద్రన్నకి. వరికోతలూ, సంక్రాంతి పండుగ కాబట్టి, ఈలోగా వచ్చింది వాళ్ళూరొక సర్కసు. సర్కసుడేరా చంద్రన్న ఇంటిపక్కనున్న మైదానంలోనే వేసేరు. సర్కసురాగానే సర్కసు వాళ్ళతో కలిసిపోయేడు చంద్రన్న. ఉండవలసిన అన్ని

హంగులూ వున్నాయా సర్కసుకి. అందం లేకుండా, కేవలం లైట్లు వెలుగుతో అందంగా కన్పించే అమ్మాయిలు, శాండోలు, గళ్ళపరుపు గుడ్డలు కట్టుకున్న బఫూన్లు, గుర్రాలు, పులులూ, సింహాలూ అన్నీ వున్నాయి. అన్నిటినీ మించి వున్నాయ్ ఏనుగులు.

మొదట్నించీ జంతువులంటే సరదావున్న చంద్రన్నకి దుర్మార్గంగా కన్పించే పెద్దపులులు నచ్చలేదు. విగ్గుపెట్టుకున్న వీధి కుక్కల్లా వున్నాయి సింహాలు. చందన్న మనసుకి విపరీతంగా నచ్చినవి ఏనుగులు. అన్నిటికంటె బాగా నచ్చింది పిల్ల సైజులో వున్న ఓ ఏనుగు.

సర్కసు వచ్చిన మర్నాడే ఏనుగుల్ని కడగడానికి తీసుకెళ్ళేరు మావటీలు. అసలు ఏనుగెక్కడంలోనే వుంది గమ్మత నిపించింది చంద్రన్నకి. ఏనుగువంగితే దాని కాలుపట్టుకొని ఎక్కేడొకడు. మరొకడ్ని ఏనుగ తొండంతో వీపుమీద కూర్చోపెట్టుకుంది. మనిషొకరకంగా ఎక్కేరు ఏనుగలు. పైకి అంతా ఎక్కేక బయల్దేరేయి ఏనుగులు స్నానానికి. అవి స్నానం చెయ్యటం మరీ గమ్మత్తనిపించింది చంద్రన్నకి. తొండాలతో అవి తమ శరీరాలు తడుపుకుంటూవుంటే, చిన్న ఏనుగ మధ్య మధ్య పెద్ద ఏనుగులమీద తొండంతో నీళ్ళు జల్లుతూంటే చంద్రన్నకి ఆనందంతో తనగుండె పగిలి పోతుం దనిపించింది.

ఎక్కితే ఏనుగే ఎక్కాలనుకున్నాడు చంద్రన్న. ఏనుగెక్కని వాడి జన్మ ఎందుకని కూడా అనుకున్నాడు. కొండంత

ఏనుగెక్కి గాలిలో ఊగుతూ స్వారి చేస్తున్న మావటివాణ్ణి చూసి యీర్ష్యపడ్డాడు. ఎలాగైనా ఏనుగెక్కాలని నిశ్చయించుకున్న చంద్రన్న సర్కసువాళ్ళతో స్నేహం పట్టాడు. వాళ్ళుకూడా వాడి స్నేహం అంగీకరించి, వాడిచేత బీడీలు కాఫీలు తెప్పించుకునేవారు. జంతువుల్ని కట్టిన స్థలాన్ని బాగు చెయ్యడంలో వాడినికూడా సాయం చెయ్యనిచ్చే వారు. అదే మహా భాగ్యమనుకొన్నాడు చంద్రన్న. తుడుస్తున్నప్పుడు ఏనుగులు దగ్గరగా వెళ్ళి వాటిని తాకేవాడు. రోజూ తన పొలంనుండి నాలుగు చెరుకు గెడలు విరుచుకొచ్చి ఏనుగులకి లంచం పెట్టేవాడు. ప్రతిరోజూ సర్కసులోకి టిక్కెట్టు లేకుండా రానిచ్చేవారు చంద్రన్నని. కాని వాడు ఏనుగుల ఫీట్సుకోసం మిగిలిన ఫీట్సన్నీ చూడాల్సివచ్చేది. పెద్ద ఏనుగని చిన్న స్టూలుమీద కూర్చోపెట్టినప్పుడు, చిన్న ఏనుగని పెద్ద బంతి మీద నడిపించినప్పుడు చంద్రన్నకి కళ్ళనీళ్ళు తిరిగేవి.

వారం రోజులు హుషారుగా, జోరుగా గడిచిపోయేయి. కాని ఎనిమిదోనాడు మాత్రం వాడి గుండెల్లో రాయిపడింది, సర్కసు యింకో రెండ్రోజుల్లో వెళ్ళిపోతుందని తెలియగానే. ఏనుగులని చూసిననాడే నిర్ణయించుకున్నాడు, వాడు వాట్లో ఓ దానిమీదెక్కడానికి. కాని గాడిద, గుర్రం ఎక్కినంత సుళువుగా లేదు ఏనుగెక్కడం. చాకలీ, సాయిబు అడగ్గానే ఎక్కించేరు చంద్రన్నని గాడిదమీద, గుర్రం మీద. కాని యీ సర్కసు మళయాళం వాళ్ళంత సుళువుగా లొంగలేదు. అతని చేత చాకిరీ చేయించుకోవడమేగాని, ఎంత బ్రతిమాలినా

వాడిని యేను గెక్కనివ్వడంలేదు. ప్రతిరోజూ చెరువుదగ్గ రెక్కస్తామని వాడిని యేనుగుల వెనకాలే చెరువుకి తీసుకెళ్ళే వారు చెరువుకెళ్ళేక, ఊంట్‌దగ్గరెక్కస్తామని తిరిగి వెనకాలే తీసుకొచ్చేవారు.

సర్కసు వెళ్ళిపోతుందని విన్ననాడు చంద్రన్న ఆఖరి పర్యాయంగా పిల్ల ఏనుగెక్కే ముసలి మావటీసి తనని కూడా ఎక్కించమని అడిగేశాడు. వాడు మామూలు ప్రకారమే చెరువు దగ్గరకు రమ్మన్నాడు. కాని చంద్రన్న వెళ్ళలేదు. ఇంటి కెళ్ళిపోయి బుర్రవేడెక్కేవరకు ఆలోచించేడు. ఆ తర్వాత మళ్ళా సర్కసుడేరా దగ్గర కెళ్ళలేదు.

మరో రెండు రోజులు గడిచిపోయేయి. రాత్రి నల్లగా దయ్యంలా ప్రపంచాన్ని పట్టుకుంది. ఆ రాత్రి సర్కసు ఆట లేదు. మర్నాడు పొద్దున్నే సర్కసు వెళ్ళిపోయింది. దూరాన సబ్ జైల్లో నిద్రపోతున్న వార్డరు ఒంటిగంటయ్యేక లేచి పన్నెండు గంటలు కొట్టేడు. చుట్టుపక్కలంతా నిద్రతో నిశ్శ బ్దంగావుంది. నిద్రపోనిది చంద్రన్నా, వాడెక్కుదామనుకున్న పిల్లఏనుగ. కోరికబలంవల్ల చంద్రన్నకి, జబ్బుచేసి పిల్లఏను గకి, నిద్రరాలేదు.

తన తల్లీ, తండ్రీ నిద్రపోతున్నారని చంద్రన్నకి తెలుసు. చప్పుడు కాకుండా లేచి, పొలంనుండి తెచ్చిన నాలుగు చెరుకుగడలూ తీసుకుని సర్కసు గుడారం వైపు బైల్దేరాడు.

చిన్నగా వర్షం పడ్తోంది. అకాలం అయినా ఫ్యాక్టరీ పొగలా నల్లని మేఘాలు ఆకాశంలో సుళ్ళు తిరుగుతున్నాయి. వాటిలో కరిగిపోతున్నాడు గుడ్డి చంద్రుడు.

దూరాన వీధికుక్క బాధగా, ఆకాశంలోవున్న దేవుడి వైపు తిరిగి ఏడుస్తోంది. మేఘాల వెనకాల దేవుఁడు అకారణంగా గర్జిస్తున్నాడు. ఆ రోజు ఆట లేకపోవడంవల్ల సర్కసు వాళ్ళంతా సినిమాకి పోయేరు. నిద్రపోతున్న ఇద్దరు ముసలి కాపలావాళ్ళు మినహా సర్కసు దగ్గరంతా నిర్జీవంగా వుంది.

మర్నాడు ఉదయం పొద్దెక్కేవరకూ తెలివిరాని రాజమ్మ వీధిలో అలజడికి తెలివొచ్చింది. ఆమె లేవగానే ఆమె పక్కనున్న పక్కింటి ముసలమ్మ "పాతికేళ్ళయినా లేని నీ కొడుకుని ఏనుగు సంపినాదే అమ్మా!" అంటూ ఆమెను కౌగలించుకుని యేడ్చింది.

పక్కమీదనుండి లేచిన రాజమ్మ మళ్ళీ పక్కమీదే కూలబడిపోయింది.

"మారాజు" ఔతాడనుకున్న కొడుకిలా హృదయంలో చిచ్చుపెట్టి మంటకలిసి పోయేడు.